

Календарно-тематическое планирование

Беларуская мова

10 клас устаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання

(35 гадзін на год, 1 гадзіна на тыдзень; з іх 8 гадзін — на пісьмовыя работы)

Размеркаванне вучэбнага матэрыялу прыводзіцца ў адпаведнасці са зместам і структурай вучэбнага дапаможніка: Беларуская мова : вучэб. дапам. для 10-га кл. агульнаадукац. устаноў з беларус. і рус. мовамі навучання / Г. М. Валочка [і інш.]. — Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2009. — 256 с.

Нумар урока і дата правядзення	Тэма ўрока	Колькасць гадзін	Мэты вывучэння тэмы	Характарыстыка асноўных відаў і спосабаў дзейнасці	Дамашняе заданне
1	2	3	4	5	6
І чвэрць (8 урокаў)					
Роля мовы ў жыцці чалавека і грамадства (1 гадзіна)					
1	Роля мовы ў жыцці чалавека і грамадства	1	Пашырыць веды пра ролю мовы ў жыцці чалавека і грамадства. Сфарміраваць уяўленне пра грамадскую сутнасць мовы (мова — сродак зносін), моўныя патрэбы асобы і грамадства, ролю беларускай мовы ў развіцці нацыянальнай культуры. Удасканалваць уменні адэкватна ўспрымаць вуснае і пісьмовае маўленне, весці дыялог у сітуацыі афіцыйных маўленчых зносін	Фармулёўка асноўных палажэнняў тэксту пра мову як сацыяльную з'яву; запіс пад дыктоўку выказванняў дзеячаў беларускай культуры пра ролю мовы ў жыцці чалавека і грамадства (рэкамендуецца выкарыстаць кнігу А. А. Каўруса «Слова наша роднае», 1986); дэкламацыя вершаў пра беларускую мову; дыспут на тэму «Якую мову называюць роднай?» (на аснове артыкула А. Я. Міхневіча «Родная мова» з энцыклапедыі «Беларуская мова», 1994, с. 458)	Пісьмовае выказванне на тэму «Вобразная, вольная, пярэчая мова беларуская мая!» (П. Панчанка)

Працяг

1	2	3	4	5	6
Маўленне (1 гадзіна)					
2	Маўленне як працэс маўленчых зносін. Умовы маўленчых зносін. Віды маўленчай дзейнасці: гаварэнне, слуханне, чытанне і пісьмо. Формы маўленчай камунікацыі: вусная і пісьмовая, дыялагічная і маналагічная	1	Узнавіць і сістэматызаваць веды пра маўленне як працэс маўленчых зносін, узаемасувязь мовы і маўлення, умовы маўленчых зносін, віды маўленчай дзейнасці (гаварэнне, слуханне, чытанне і пісьмо), спецыфіку вуснага і пісьмовага, дыялагічнага і маналагічнага маўлення. Выпрацоўваць уменні даваць характарыстыку маўленчай сітуацыі, выяўляць моўныя асаблівасці вуснага і пісьмовага, дыялагічнага і маналагічнага маўлення. Удасканалваць уменні адэкватна ўспрымаць вуснае і пісьмовае маўленне, выразна чытаць дыялогі і маналогі, складаць план вучэбнага тэксту, вусна пераказваць тэкст, перакладаць тэкст з рускай мовы на беларускую, ствараць уласныя выказванні з улікам прапанаванай маўленчай сітуацыі	Пераказ вучэбнага тэксту пра сродкі камунікацыі; вуснае паведамленне на тэму «Сітуацыя маўлення» з апорай на схему; падрыхтоўка вусных выказванняў з улікам прапанаваных маўленчых сітуацый; гутарка на аснове зместу вучэбных тэкстаў пра слуханне і гаварэнне; складанне плана вучэбнага тэксту пра чытанне і яго віды, вусны пераказ тэксту; тлумачэнне сэнсу прыказак аб правілах маўленчых паводзін; пераклад з рускай мовы на беларускую тэксту пра асаблівасці вуснага і пісьмовага маўлення; выразнае чытанне дыялогаў і маналогаў, характарыстыка маўленчых сітуацый; вызначэнне формаў маўленчай камунікацыі, якія выкарыстоўваюцца ў пэўных маўленчых сітуацыях; стварэнне вуснага выказвання з улікам прапанаванай маўленчай сітуацыі	

1	2	3	4	5	6
Тэкст (3 гадзіны, з іх 1 гадзіна – на пісьмовую работу)					
3	Тэкст як адзінка мовы і маўлення. Прыметы тэксту: сэнсавая цэласнасць і тэматычнае адзінства, разгорнутасць, паслядоўнасць, звязнасць, завершанасць	1	Пашырыць веды пра тэкст як адзінку мовы і маўлення, прыметы тэксту (сэнсавую цэласнасць і тэматычнае адзінства, разгорнутасць, паслядоўнасць, звязнасць, завершанасць), віды і моўныя сродкі сувязі сказаў у тэксце. Удасканальваць уменні вызначаць тэму і асноўную думку тэксту, даваць загаловак, дзяліць тэкст на часткі (падтэмы і мікратэмы) і абзацы, выдзяляць апорныя (ключавыя) словы, словазлучэнні і сказы, вызначаць віды і сродкі сувязі сказаў і частак у тэксце	Вызначэнне лексічнага значэння слова <i>тэкст</i> у прапанаваных словазлучэннях; вызначэнне тэмы і асноўнай думкі тэксту, выдзяленне апорных слоў; вызначэнне прымет тэксту, падбор загаловака; абгрунтаванне падзелу тэксту на абзацы, вызначэнне падтэм і мікратэм, складанне плана тэксту; вызначэнне відаў і моўных сродкаў сувязі сказаў у тэксце	
4	Апісанне, апавяданне, разважанне як функцыянальныя тыпы маўлення	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды пра апісанне, апавяданне, разважанне як функцыянальныя тыпы маўлення, кампазіцыйную будову тэкстаў розных тыпаў. Удасканальваць уменні абгрунтаваць прыналежнасць тэксту да пэўнага тыпу, аналізаваць будову тэкстаў розных тыпаў, складаць іх кампазіцыйныя схемы, ствараць тэксты розных тыпаў	Вызначэнне тыпу тэксту, складанне яго кампазіцыйнай схемы, абгрунтаванне падзелу тэксту на абзацы; абгрунтаванне прыналежнасці тэксту да пэўнага тыпу; узнаўленне прапушчанага фрагмента тэксту; аналіз будовы тэксту, у якім сумяшчаюцца розныя тыпы маўлення, складанне плана тэксту; стварэнне тэкстаў розных тыпаў	
5	Кантрольны дыктант	1	Выявіць узровень сфарміраванасці арфаграфічных і пунктуацыйных уменняў і навыкаў		

1	2	3	4	5	6
Фанетыка і арфаэзія. Арфаграфія і культура маўлення (11 гадзін, з іх 2 гадзіны – на пісьмовыя работы)					
6	Гукавая абалонка слова. Пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні гукаў	1	Узнавіць і падагульніць веды пра фанетычную сістэму беларускай мовы, класіфікацыю гукаў, пашырыць веды пра пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні гукаў. Удасканальваць уменні выяўляць пэўныя гукі ў словах, адрозніваць пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні галосных і зычных гукаў, вызначаць сэнсава-стылістычную ролю фанетычных сродкаў у мастацкіх тэкстах, рабіць фанетычны разбор слоў	Вызначэнне спосабаў абазначэння мяккасці зычных у словах; вызначэнне ў тэксце слоў, у якіх літары <i>е, ё, ю, я, і</i> абазначаюць два гукі; знаходжанне сярод прапанаваных пар слоў тых, якія адрозніваюцца паміж сабой асобнымі гукамі; знаходжанне ў словах літар, якія абазначаюць парныя звонкія зычныя гукі; вызначэнне слоў, у якіх усе зычныя гукі глухія, санорныя; знаходжанне ў тэксце слоў з няпарнымі цвёрдымі зычнымі; вызначэнне гукаў, якія чаргуюцца ў словах; падбор уласных прыкладаў на пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні зычных гукаў; выяўленне сэнсава-стылістычных магчымасцей алітарацыі ў паэтычных тэкстах; устанавленне сувязі паміж гучаннем і лексічным значэннем слоў; характарыстыка фанетычных асаблівасцей беларускай мовы; фанетычны разбор слоў	

1	2	3	4	5	6
7	Вымаўленне галосных і зычных гукаў, некаторых спалучэнняў зычных. Націск у беларускай мове	1	Пашырыць веды аб правілах вымаўлення галосных і зычных гукаў, некаторых спалучэнняў зычных, націску ў беларускай мове, акцэнталагічных нормах. Удасканалваць уменні захоўваць арфаэпічныя і акцэнталагічныя нормы, вымаўляць у адпаведнасці з акцэнталагічнымі нормамаі беларуска-рускія адпаведнікі, якія адрозніваюцца месцам націску. Выпрацоўваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад арфаэпічных і акцэнталагічных норма	Вуснае паведамленне (з апорай на табліцу) аб правілах вымаўлення спалучэнняў зычных гукаў; чытанне прыказак у адпаведнасці з нормамаі літаратурнага вымаўлення; чытанне слоў з захаваннем акцэнталагічных норма; запіс слоў рускай мовы па-беларуску, пастаноўка націску; знаходжанне ў тэксце слоў з памылкамаі, абумоўленымі няведаннем акцэнталагічных норма, выпраўленне памылак	
8	Прынцыпы беларускай арфаграфіі. Напісанні, заснаваныя на фанетычным прынцыпе. Правапіс галосных о, э, а; е, ё, я	1	Сфарміраваць уяўленне аб прынцыпах беларускай арфаграфіі, напісаннях, заснаваных на фанетычным прынцыпе. Пашырыць веды аб правапісе галосных о, э, а; е, ё, я . Удасканалваць навыкі напісання галосных о, э, а; е, ё, я ў адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Падбор уласных прыкладаў напісанняў, заснаваных на фанетычным прынцыпе арфаграфіі; спісванне слоў, сказаў, тэксту з устаўкай прапушчаных літар; змена слоў, падбор да іх аднакаранёвых з чаргаваннямаі [о] — [а], [э] — [я]; падбор беларускіх адпаведнікаў да слоў рускай мовы; змена слоў, падбор да іх аднакаранёвых, каб е, ё стаялі не пад націскам; знаходжанне ў тэксце слоў, у якіх працяляецца аканне і яканне	

1	2	3	4	5	6
II чвэрць (8 урокаў)					
9	Правапіс спалучэнняў галосных у запазычаных словах, прыстаўных галосных, прыстаўных і ўстаўных зычных, у і ў	1	Пашырыць веды аб правапісе спалучэнняў галосных у запазычаных словах, прыстаўных галосных, прыстаўных і ўстаўных зычных, літар у і ў . Удасканалваць навыкі напісання спалучэнняў галосных у запазычаных словах, прыстаўных галосных, прыстаўных і ўстаўных зычных, літар у і ў у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Спісванне слоў, сказаў, тэкстаў з устаўкай прапушчаных літар; падбор беларускіх адпаведнікаў да слоў рускай мовы; падбор да слоў аднакаранёвых, каб націскныя галосныя стаялі не пад націскам; выбарачнае спісванне слоў; складанне сказаў з прапанаванымі парамі слоў; выбар правільнага варыянта напісання слоў	
10	Правапіс д і дз, т і ц , падоўжаных зычных, некаторых спалучэнняў зычных	1	Пашырыць веды аб правапісе, д і дз, т і ц , падоўжаных зычных, спалучэнняў зычных зн, сн, сл, рн, рц, шч . Выпрацоўваць уменне адрозніваць падоўжаныя зычныя ад падвоеных. Удасканалваць навыкі напісання д і дз, т і ц , падоўжаных зычных, спалучэнняў зычных зн, сн, сл, рн, рц, шч у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Параўнанне вымаўлення слоў у беларускай і рускай мовах (<i>сцябло — стбель, дзверы — дверь</i> і да т. п.); спісванне сказаў з раскрыццём дужак; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую; спісванне слоў, тэксту з устаўкай прапушчаных літар; выбарачнае спісванне слоў з падаўжэннем і паваеннем зычных; падбор беларускіх адпаведнікаў да слоў рускай мовы; запіс слоў у адпаведнасці з прыведзенымаі лексічнымі значэннямаі	

1	2	3	4	5	6
11	Напісанні, заснаваныя на марфалагічным прынцыпе	1	Пашырыць веды пра напісанні, заснаваныя на марфалагічным прынцыпе беларускай арфаграфіі. Удасканалваць навыкі напісання слоў паводле марфалагічнага прынцыпу арфаграфіі	Спісванне слоў з раскрыццём дужак; тлумачэнне правапісу слоў; спісванне афарызмаў з устаўкай прапушчаных літар і раскрыццём дужак; падрыхтоўка сачынення-мініяцюры на тэму аднаго з афарызмаў	
12	Правапіс мяккага знака і апострафа	1	Пашырыць веды аб правапісе змякчальнага, раздзяляльнага мяккага знака і апострафа. Удасканалваць навыкі напісання слоў са змякчальным, раздзяляльным мяккім знакам і апострафам у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Вызначэнне спосабаў абазначэння мяккасці зычных у словах; утварэнне ад прыведзеных дзеясловаў формаў загаднага ладу; выбарачнае спісванне слоў са змякчальным і раздзяляльным мяккім знакам; спісванне слоў, сказаў з устаўкай мяккага знака або апострафа; падбор беларускіх адпаведнікаў да слоў рускай мовы; тлумачэнне правапісу мяккага знака і апострафа ў словах тэксту	
13, 14	Кантрольны падрабязны пераказ тэксту	2	Удасканалваць уменне падрабязна пераказваць тэкст з захаваннем яго жанрава-стылістычных і моўных асаблівасцей: раскрываць тэму і асноўную думку тэксту; паслядоўна перадаваць падзеі, логіку і кампазіцыю тэксту-арыгінала; выкарыстоўваць моўныя сродкі ў адпаведнасці з камунікатыўнай задачай		

1	2	3	4	5	6
15	Правапіс вялікай і малой літар	1	Пашырыць веды аб правапісе вялікай і малой літар. Удасканалваць навыкі напісання вялікай і малой літар у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Тлумачэнне правапісу вялікай і малой літар у спалучэннях слоў, тэксце; падбор прыкладаў, якія ілюструюць розныя пункты правіла правапісу вялікай і малой літар; складанне сказаў з прапанаванымі словамаі; устанаўленне адпаведнасці паміж датамаі і назвамаі свят, запіс назваў свят з раскрыццём дужак	
16	Правілы напісання слоў разам, праз злучок і асобна	1	Пашырыць веды аб правілах напісання слоў разам, праз злучок і асобна. Удасканалваць навыкі напісання слоў разам, праз злучок, асобна ў адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі	Выбарачнае спісванне слоў з раскрыццём дужак; спісванне сказаў з устаўкай прапушчаных літар і раскрыццём дужак; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую; адказы на кантрольныя пытанні, выкананне кантрольных заданняў	
ІІІ чвэрць (11 урокаў)					
Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення (3 гадзіны, з іх 1 гадзіна – на пісьмовую работу)					
17	Лексічнае і граматычнае значэнні слова. Адназначныя і мнагазначныя словы. Прамое і пераноснае значэнні слова. Амонімы. Сінонімы. Антонімы. Паронімы	1	Узнавіць і пашырыць веды пра лексічнае і граматычнае значэнні слова, адназначныя і мнагазначныя словы, прамое і пераноснае значэнні слова, амонімы, сінонімы, антонімы, паронімы. Сфарміраваць уяўленне пра спосабы ўзнікнення новых значэнняў слоў, тыпы амонімаў.	Вызначэнне лексічных значэнняў; устанаўленне адпаведнасці паміж словамаі і іх лексічнымі значэннямаі; знаходжанне сказаў, у якіх парушаны лексічныя нормы; размежаванне адназначных і мнагазначных	

1	2	3	4	5	6
			Выпрацоўваць уменні карыстацца рознымі прыёмамі пры тлумачэнні лексічных значэнняў слоў, адрозніваць адназначныя і мнагазначныя словы, прамое і пераноснае значэнні слова, амонімы і мнагазначныя словы, вызначаць тып аманіміі. Замацоўваць уменні знаходзіць у сказах і тэкстах сінонімы, антонімы, паронімы, вызначаць іх ролю ў маўленні. Фарміраваць патрэбнасць і ўменне карыстацца тлумачальнымі слоўнікамі, слоўнікамі амонімаў, сінонімаў, антонімаў, паронімаў. Выпрацоўваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад лексічных норм	слоў; паведамленне (з апорай на табліцу) пра спосабы ўзнікнення новых значэнняў слоў; вызначэнне тыпу пераноснага значэння слоў у словазлучэннях; размежаванне амонімаў і мнагазначных слоў; вызначэнне тыпаў амонімаў; складанне сказаў з прапанаванымі амонімамі; вусны пераказ вучэбнага тэксту пра сінонімы; знаходжанне ў тэкстах сінонімаў, характарыстыка сферы іх ужывання; устаўка ў прыказкі прапушчаных антонімаў; складанне сказаў з паронімамі (<i>балотны — балоцісты, згадка — здагадка, карыслывы — карысны</i> і інш.); выпраўленне маўленчых памылак, звязаных з няправільным ужываннем паронімаў (<i>гліняны бераг</i> замест <i>гліністы, жнівеньскія песні</i> замест <i>жніўня</i> і пад.)	
18	Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні	1	Узнавіць веды пра фразеалагізмы, іх ролю ў маўленні. Замацоўваць уменні знаходзіць у сказах і тэкстах фразеалагізмы, тлумачыць іх значэнне, вызначаць сэнсава-стылістычную ролю, карыстацца стылістычнымі магчымасцямі лексікі і фразеалогіі.	Знаходжанне ў сказах фразеалагізмаў, тлумачэнне іх значэння, вызначэнне сінтаксічнай функцыі; складанне сказаў з прапанаванымі словазлучэннямі ў ролі свабодных і фразеалагічных адзінак (<i>вылятаць з гнязда, стаяць на дарозе,</i>	

1	2	3	4	5	6
			Фарміраваць патрэбнасць і ўменне карыстацца фразеалагічнымі слоўнікамі. Выпрацоўваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад фразеалагічных норм	<i>стары воўк</i> і інш.); вуснае выказванне пра стылістычнае выкарыстанне фразеалагізмаў; падбор да рускіх прыказак беларускіх адпаведнікаў; вызначэнне рыс нацыянальнага характару, якія знайшлі адбітак у беларускіх прыказках; напісанне міні-сачынення на тэму «На экзамене» з выкарыстаннем фразеалагізмаў <i>вады ў рот набраць, дрыжаць як асінавы ліст, віляць хвостом, курам на смех, заговорваць зубы</i> і інш.	
19	Пісьмовая творчая работа	1	Удасканалваць уменне ствараць пісьмовае выказванне на прапанаваную тэму: адбіраць неабходныя факты для раскрыцця аўтарскай задумкі; падпарадкоўваць кампазіцыю тэксту адпаведнаму тыпу маўлення; працаваць над моўным афармленнем выказвання		
Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія. Культура маўлення (3 гадзіны, з іх 1 гадзіна — на пісьмовую работу)					
20	Склад слова. Марфема як мінімальна значымая адзінка мовы. Правапіс прыставак. Правапіс <i>і, вы, й</i> пасля прыставак	1	Узнавіць і пашырыць веды пра марфемную будову слова, ролю марфем у слове, віды асноў, правапіс прыставак, якія заканчваюцца на зычны, літар <i>і, вы, й</i> пасля прыставак. Фарміраваць уменне тлумачыць значэнне марфем у словах,	Размежаванне слоў з невытворнымі і вытворнымі асновамі; тлумачэнне значэння канчаткаў у словах тэксту; выпісанне з тэксту аднакаранёвых слоў і формаў аднаго і таго слова; устаўка ў тэкст прапуш-	

1	2	3	4	5	6
			адрозніваць невытворныя і вытворныя асновы, аднакаранёвыя словы і формы аднаго і таго слова. Уда-сканальваць навыкі напісання прыставак на з, с, д, б , літар і, ы, ў пасля прыставак у адпаведнасці з арфаграфічнымі нормамаі. Разві-ваць уменне рабіць марфемны раз-бор слоў. Фарміраваць патрэбнасць і ўменне карыстацца марфемнымі слоўнікамі	чаных слоў, іх марфемны раз-бор; падбор вытворных слоў з прапанаванымі каранямі; падбор беларускіх адпаве-днікаў да слоў рускай мовы; утварэнне слоў з дапамогай прыставак на з, с ; спісванне сказаў з устаўкай прапушча-ных літар; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую; спісванне фразеалагізмаў з устаўкай літар і, ы, ў , тлумачэнне сэнсу фразеалагізмаў; выбара-чнае спісванне слоў з устаўкай прапушчаных літар	
21	Спосабы ўтварэн-ня слоў. Утварэнне і праваліскі складаных і складанаскарочаных слоў	1	Узнавіць веды пра асноўныя споса-бы словаўтварэння. Сістэматыза-ваць веды пра формаўтваральныя і словаўтваральныя марфемы, утвар-энне і праваліскі складаных і скла-данаскарочаных слоў. Удасканаль-ваць уменне рабіць словаўтвараль-ны разбор слоў, навыкі напісання складаных і складанаскарочаных слоў у адпаведнасці з арфаграфіч-нымі нормамаі. Фарміраваць патрэ-бнасць і ўменне карыстацца слова-ўтваральнымі слоўнікамі. Выпра-цоўваць уменні вызначаць ролю словаўтваральных сродкаў у тэкс-це, карыстацца стылістычнымі	Складанне плана вучэбна-га тэксту пра спосабы слова-ўтварэння, вусны пераклад; вызначэнне спосабаў утвар-эння слоў; спісванне тэксту з утварэннем дзееспрыметні-каў ад дзеясловаў; вызначэн-не, якім стылям маўлення ўласцівы пэўныя словаўтваральныя сродкі; вуснае паведа-мленне пра формаўтваральныя і словаўтваральныя марфемы з апорай на табліцу; вызначэн-не стылістычнай ролі слоў з су-фіксамаі ацэнкі ў тэксце; тлу-мачэнне значэнняў аўтарскіх	

1	2	3	4	5	6
			магчымасцямі словаўтварэння. Выпрацоўваць здольнасць выяў-ляць у сваім і чужым маўленні ад-хіленні ад словаўтваральных норм	наватвораў; словаўтваральны разбор слоў; утварэнне і запіс складаных слоў, складанаскарочаных слоў (<i>прафсаюзны камі-тэт — прафкам, газавая прамы-словасць — газпрам, лінейны ка-рабель — лінкар</i> і пад.); падбор і запіс уласных назваў паселіш-чаў з пачатковымі часткамі <i>Нова- (Нава-), Верхне- (Верх- ня-), Ніжня- (Ніжня-)</i> і інш. (<i>Новалукомль, Верхнядзвінск, Ніжнявартайск</i> і інш.); спісван-не слоў, сказаў, тэксту з устаўкай прапушчаных літар	
22	Кантрольны ды-ктант	1	Выявіць узровень сфарміраванасці арфаграфічных і пунктуацыйных уменняў і навыкаў		
Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення (12 гадзін, з іх 3 гадзіны — на пісьмовыя работы)					
23	Сістэма часцін мовы ў беларускай мове. Назоўнік: агульнае значэн-не, марфалагічныя прыметы, сінтаксі-чная роля. Лексіка-граматычныя разра-ды назоўнікаў. Лік і род назоўнікаў.	1	Пашырыць веды пра сістэму часцін мовы ў беларускай мове. Узнавіць і пашырыць веды пра назоўнік як часціну мовы, лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў, катэгорыі ліку і роду назоўнікаў. Удасканальваць уменні знаходзіць у тэкстах назоў-нікі, даваць ім лексіка-граматычную характарыстыку, вызначаць лік, род назоўнікаў, змяняць назоўнік і па ліках, захоўваць марфалагічныя	Складанне схемы «Сістэма часцін мовы»; вуснае паве-дамленне пра назоўнік як часціну мовы з апорай на схему; лексіка-граматычная характа-рыстыка назоўнікаў з тэксту; вуснае паведамленне на тэму «Лік назоўнікаў» з апорай на табліцу; змяненне назоўні-каў па ліках; падбор беларускіх адпаведнікаў да назоўнікаў,	

1	2	3	4	5	6
	Скланенне назоўнікаў, правапіс склонавых канчаткаў		нормы пры ўжыванні назоўнікаў, лік, род якіх не супадае ў беларускай і рускай мовах, назоўнікаў, якія маюць форму толькі адзіночнага ці толькі множнага ліку, назоўнікаў агульнага роду, нескланяльных назоўнікаў і абрэвіатур, правільна ўтвараць і ўжываць у маўленні склонавыя формы назоўнікаў 1-га, 2-га, 3-га скланення адзіночнага і множнага ліку, рознаскланяльных назоўнікаў, нескланяльных назоўнікаў; рабіць марфалагічны разбор назоўнікаў. Выпрацоўваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць уменне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці назоўнікаў	лік якіх не супадае ў беларускай і рускай мовах; выпраўленне граматычных памылак ва ўжыванні назоўнікаў адзіночнага і множнага ліку; вусны пераказ вучэбнага тэксту пра род назоўнікаў; дапасаванне прыметнікаў да назоўнікаў, род якіх не супадае ў беларускай і рускай мовах; выпраўленне граматычных памылак ва ўжыванні назоўнікаў агульнага роду; складанне словазлучэнняў «прыметнік + нескланяльны назоўнік»; утварэнне формаў давальнага, творнага і меснага склонаў адзіночнага ліку назоўнікаў 1-га скланення; складанне словазлучэнняў з назоўнікамі 2-га скланення ў форме роднага склону; падбор беларускіх адпаведнікаў да рускамоўных назоўнікаў 2-га скланення ў форме меснага склону; спісванне сказаў з ужываннем рознаскланяльных назоўнікаў у патрэбнай склонавай форме; выпраўленне граматычных памылак ва ўжыванні нескланяльных назоўнікаў; марфалагічны разбор назоўнікаў	

1	2	3	4	5	6
24	Прыметнік: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Разрады прыметнікаў паводле значэння. Поўныя і кароткія прыметнікі. Утварэнне ступеней параўнання якасных прыметнікаў	1	Падагульніць і сістэматызаваць ведаў аб прыметніку як часціне мовы, разрадах прыметнікаў паводле значэння, поўных і кароткіх прыметнікаў, іх граматычных асаблівасцях, ступенях параўнання якасных прыметнікаў. Удасканалюць уменні знаходзіць у тэкстах прыметнікі, вызначаць іх разрады паводле значэння, ужываць поўную і кароткую формы прыметнікаў, утвараць і ўжываць ступені параўнання якасных прыметнікаў у адпаведнасці з марфалагічнымі нормамаі, рабіць марфалагічны разбор прыметнікаў. Выпрацоўваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць уменне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці прыметнікаў	Вуснае паведамленне аб прыметніку як часціне мовы з апорай на план і схему; знаходжанне ў тэксце якасных, адносных і прыналежных прыметнікаў; замена ў словазлучэннях назоўнікаў роднага склону прыналежнымі прыметнікамаі; выбар сярод прапанаваных прыналежных прыметнікаў тых, што ўтвораны ў адпаведнасці з марфалагічнымі нормамаі; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую, параўнанне ўжывання поўнай і кароткай формаў прыметнікаў у беларускай і рускай мовах; знаходжанне ў тэксце прыметнікаў, ужытых у форме ступеней параўнання; утварэнне ад прыметнікаў усіх магчымых формаў ступеней параўнання; пераклад сказаў з рускай мовы на беларускую, параўнанне ўтварэння і ўжывання формаў ступеней параўнання прыметнікаў у беларускай і рускай мовах; выпраўленне памылак ва ўтварэнні і ўжыванні формаў ступеней параўнання прыметнікаў; марфалагічны разбор прыметнікаў	

1	2	3	4	5	6
25	Лічэбнік: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння і граматычных прымет. Скланенне і правапіс лічэбнікаў	1	Сістэматызаваць веды пра лічэбнік як часціну мовы, разрады лічэбнікаў паводле будовы, значэння і граматычных прымет, скланенне і правапіс колькасных, парадкавых, зборных і дробавых лічэбнікаў, спалучальнасць зборных лічэбнікаў. Удасканалваць уменні знаходзіць у тэкстах лічэбнікі, утвараць і ўжываць скланавыя формы лічэбнікаў у адпаведнасці з марфалагічнымі нормамі, правільна спалучаць зборныя лічэбнікі з назоўнікамі і займеннікамі, рабіць марфалагічны разбор лічэбнікаў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць уменне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці лічэбнікаў	Размежаванне лічэбнікаў і слоў іншых часцін мовы; вуснае паведамленне пра разрады лічэбнікаў з апорай на табліцу; вызначэнне разрадаў лічэбнікаў, ужытых у тэксце; скланенне колькасна-іменных спалучэнняў; спісванне сказаў з заменай лічбаў словамі; выпраўленне граматычных памылак, звязаных з ужываннем лічэбнікаў; утварэнне колькасна-іменных спалучэнняў са зборнымі лічэбнікамі; марфалагічны разбор лічэбнікаў	
26	Займеннік: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Разрады займеннікаў. Скланенне і правапіс займеннікаў	1	Сістэматызаваць веды пра займеннік як часціну мовы, разрады займеннікаў. Удасканалваць уменні знаходзіць у тэкстах займеннікі, вызначаць іх разрады, правільна ўжываць у маўленні скланавыя формы займеннікаў, рабіць марфалагічны разбор займеннікаў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім	Выбар сярод прыведзеных сцвярджэнняў правільных, вуснае паведамленне пра займеннік як часціну мовы; знаходжанне ў тэксце займеннікаў, вызначэнне іх разрадаў; чытанне тэксту з выбарам патрэбнай формы займеннікаў <i>цябе — табе, сябе — сабе,</i>	

1	2	3	4	5	6
			і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць уменне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці займеннікаў	вызначэнне разрадаў займеннікаў; выпраўленне граматычных памылак, звязаных з ужываннем займеннікаў; вызначэнне сэнсава-стылістычнай ролі займеннікаў у тэксце; марфалагічны разбор займеннікаў	
27	Дзеяслоў: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Формы дзеяслова. Правапіс асабовых канчаткаў дзеясловаў	1	Узнавіць і пашырыць веды пра дзеяслоў як часціну мовы, формы дзеяслова, асабовыя канчаткі дзеясловаў, акцэнталагічныя нормы пры ўтварэнні спрагальных формаў дзеясловаў. Удасканалваць уменні знаходзіць у тэкстах асабовыя і асобыя формы дзеяслова, утвараць ад дзеясловаў патрэбныя формы, правільна ўжываць іх у маўленні, адрозніваць канчаткі дзеясловаў абвеснага і загаднага ладу, захоўваць акцэнталагічныя нормы пры ўтварэнні спрагальных формаў дзеясловаў, рабіць марфалагічны разбор дзеясловаў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць уменне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці дзеясловаў	Складанне плана вучэбнага тэксту пра асабовыя і асобыя формы дзеяслова; выкананне тэставых заданняў; знаходжанне ў тэксце дзеясловаў, вызначэнне іх пачатковай формы, трывання і часу; запіс прыказак з ужываннем дзеясловаў у патрэбнай форме; знаходжанне ў тэксце дзеясловаў прошага часу, утварэнне ад іх формаў умоўнага ладу; спісванне сказаў з заменай формаў дзеясловаў; спісванне сказаў з выбарам патрэбных канчаткаў дзеясловаў; знаходжанне ў тэксце дзеясловаў, іх характарыстыка з апорай на табліцу; характарыстыка сэнсава-стылістычнай ролі дзеясловаў у тэкстах мастацкага і навуковага стыляў; марфалагічны разбор дзеясловаў	

1	2	3	4	5	6
IV чвэрць (8 урокаў)					
28	Дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як асобныя формы дзеяслова. Утварэнне, ужыванне і правапіс дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў	1	Сістэматызаваць і пашырыць веды пра дзеепрыметнік і дзеепрыслоўе як асобныя формы дзеяслова, іх марфалагічныя прыметы, правілы выдзялення на пісьме дзеепрыметнікавага і дзеепрыслоўнага зваротаў. Развіваць уменні знаходзіць у тэкстах дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі, утвараць і ўжываць у маўленні ўласцівыя беларускай мове дзеепрыметнікі, дзеепрыслоўі; карыстаючыся рознымі прыёмамі, перакладаць з рускай мовы на беларускую тэксты з нехарактэрнымі для беларускай мовы формамі дзеепрыметнікаў. Удасканальваць умненне рабіць марфалагічны разбор дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм	Параўнанне агульнага значэння, марфалагічных прымет і сінтаксічнай ролі дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў з апорай на табліцу; размежаванне прыметнікаў і дзеепрыметнікаў, ужытых у тэксце; вуснае паведамленне з апорай на схемы аб правілах выдзялення на пісьме дзеепрыметнікавага і дзеепрыслоўнага зваротаў; тлумачэнне правіл пастаноўкі знакаў прыпынку ў сказах з дзеепрыметнікавымі і дзеепрыслоўнымі зваротамі; выпраўленне памылак, дапушчаных пры ўтварэнні і ўжыванні дзеепрыслоўяў; пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую; марфалагічны разбор дзеепрыметнікаў і дзеепрыслоўяў	
29	Прыслоўе: агульнае значэнне, марфалагічныя прыметы, сінтаксічная роля. Разрады прыслоўяў па значэнні.	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды аб прыслоўі як часціне мовы, разрадах прыслоўяў, утварэнні формаў ступеней параўнання якасных прыслоўяў, спосабах утварэння прыслоўяў, правапісе прыслоўяў	Вуснае паведамленне аб прыслоўі як часціне мовы; знаходжанне ў тэксце прыслоўяў, вызначэнне іх разрадаў паводле значэння, утварэнне ад прыслоўяў формаў ступеней	

1	2	3	4	5	6
	Утварэнне формаў ступеней параўнання якасных прыслоўяў. Утварэнне і правапіс прыслоўяў		разам і праз злучок, правапісе спалучэнняў, блізкіх да прыслоўяў. Удасканальваць уменні знаходзіць у сказах і тэкстах прыслоўі, вызначаць іх разрады, утвараць ад якасных прыслоўяў формы ступеней параўнання і правільна ўжываць іх у маўленні, адрозніваць вышэйшую ступень параўнання прыслоўя ад вышэйшай ступені параўнання прыметніка, утвараць прыслоўі ад слоў розных часцін мовы, правільна пісаць прыслоўі і спалучэнні, блізкія да прыслоўяў, рабіць марфалагічны разбор прыслоўяў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад марфалагічных норм. Развіваць умненне вызначаць сэнсава-стылістычную ролю і тэкстаўтваральныя магчымасці прыслоўяў	параўнання; знаходжанне памылак ва ўжыванні формаў ступеней параўнання прыслоўяў і прыметнікаў; вуснае паведамленне пра спосабы ўтварэння прыслоўяў з апорай на прыклады (<i>весела вясел-ы, назаўтра заўтра, злева лев-ы</i> і да т. п.); утварэнне прыслоўяў ад слоў розных часцін мовы (<i>голас — уголас, пусты — упустую, першы — спярша</i> і да т. п.); вуснае паведамленне аб правапісе прыслоўяў разам і праз злучок, правапісе спалучэнняў, блізкіх да прыслоўяў, з апорай на прыклады (<i>наперад, па-бацькоўску, без разбору</i> і да т. п.); напісанне слоўнікавага дыктанта; марфалагічны разбор прыслоўяў	
30, 31	Кантрольны падрабязны пераказ тэксту	2	Удасканальваць умненне падрабязна пераказваць тэкст з захаваннем яго жанрава-стылістычных і моўных асаблівасцей: раскрываць тэму і асноўную думку тэксту; паслядоўна перадаваць падзеі, логіку і кампазіцыю тэксту-арыгінала; выкарыстоўваць моўныя сродкі ў адпаведнасці з камунікатыўнай задачай		

1	2	3	4	5	6
32	Прыназоўнік, злучнік як службовыя часціны мовы. Разрады прыназоўнікаў, злучнікаў. Правапіс прыназоўнікаў, злучнікаў	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды аб прыназоўніку і злучніку як службовых часцінах мовы, іх разрадах, правапісе прыназоўнікаў і злучнікаў, ужыванні прыназоўнікаў у словазлучэннях, якія адлюстроўваюць асаблівасці кіравання ў беларускай мове. Развіваць уменні знаходзіць у тэкстах прыназоўнікі і злучнікі, адрозніваць вытворныя прыназоўнікі ад слоў самастойных часцін мовы, падпарадкавальныя злучнікі ад злучальных слоў, правільна пісаць прыназоўнікі і злучнікі, ужываць у маўленні прыназоўнікавыя словазлучэнні ў адпаведнасці з граматычнымі нормамаі, рабіць марфалагічны разбор прыназоўнікаў і злучнікаў. Развіваць здольнасць выяўляць у сваім і чужым маўленні адхіленні ад граматычных норм	Вуснае паведамленне пра разрады прыназоўнікаў з апорай на схему; знаходжанне ў тэксце словазлучэнняў з вытворнымі і невытворнымі прыназоўнікамі, іх размежаванне, характарыстыка злучнікаў, ужытых у тэксце, з апорай на табліцу; размежаванне падпарадкавальных злучнікаў і злучальных слоў, знаходжанне ў тэксце злучальных злучнікаў розных відаў; вуснае паведамленне аб правапісе прыназоўнікаў з апорай на прыклады (<i>з-пад страхі, перада мною, са школы, ва ўніверсітэце, на чале з камандзірам</i> і да т. п.); вуснае паведамленне пра ўжыванне прыназоўнікаў у словазлучэннях і сказах з апорай на прыклады (<i>жартаваць з брата, хварэць на ангіну, два разы на тыдзень</i> і да т. п.); пераклад з рускай мовы на беларускую словазлучэнняў тыпу <i>написать по адресу, пойти за черникой, в трех шагах от беседки</i> і пад.; марфалагічны разбор прыназоўнікаў і злучнікаў	

1	2	3	4	5	6
33	Часціца як службовая часціна мовы. Разрады часціц. Выклічнік. Правапіс часціц, выклічнікаў. Ужыванне часціц <i>не і ні</i> . Правапіс <i>не (ня), ні</i> з рознымі часцінамі мовы	1	Узнавіць і пашырыць веды пра часціцу і выклічнік як часціны мовы, іх ролю ў арганізацыі маўлення, разрады часціц. Сістэматызаваць веды аб правапісе часціц, выклічнікаў, ужыванні часціц <i>не і ні</i> , правапісе <i>не (ня), ні</i> з рознымі часцінамі мовы. Удаасканальваць уменні знаходзіць у тэкстах часціцы і выклічнікі, вызначаць разрады часціц, правільна пісаць часціцы і выклічнікі, адрозніваць значэнне часціц <i>не і ні</i> , правільна пісаць <i>не (ня), ні</i> з рознымі часцінамі мовы, рабіць марфалагічны разбор часціц	Складанне схемы «Разрады часціц»; знаходжанне ў тэксце часціц розных разрадаў, выклічнікаў; вуснае паведамленне аб правапісе часціц і выклічнікаў з апорай на прыклады (<i>заўважыў бы, казаў жа, нарэшце-такі</i> і да т. п.); вуснае паведамленне пра ўжыванне часціц <i>не і ні</i> з апорай на схему; устаўка ў сказы часціц <i>не і ні</i> ; вуснае паведамленне пра ўжыванне спалучэнняў <i>не што іншае, як, не хто іншы, як, нішто іншае не, ніхто іншы не</i> ; запіс сказаў са спалучэннямі <i>не што іншае, як, не хто іншы, як, нішто іншае не, ніхто іншы не</i> ; фармулёўка правіл напісання <i>не</i> са словамі з апорай на прыклады; тлумачэнне правапісу слоў з <i>не (ня)</i> ; марфалагічны разбор часціц	
34	Кантрольная тэставая работа	1	Выявіць узровень засваення моўнай і маўленчай тэорыі, сфарміраванасці моўных і камунікатыўных уменняў і навыкаў		

1	2	3	4	5	6	
Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага (1 гадзіна)						
35	Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага	1	Падагульніць і сістэматызаваць веды, удасканалваць уменні і навыкі па вывучаных раздзелах і тэмах курса мовы. Замацаваць уменні рабіць розныя віды моўнага разбору, мэтанакіравана і свядома ўжываць у вусным і пісьмовым маўленні моўныя адзінкі з улікам пэўнай камунікатыўнай задачы. Развіваць граматычны лад маўлення, узбагачаць слоўніковы запас, удасканалваць культуру маўлення	Адказы на кантрольныя пытанні, выкананне кантрольных заданняў; вызначэнне ў тэкстах марфалагічных сродкаў, характэрных для розных тыпаў маўлення; вызначэнне вобразных сродкаў, выкарыстаных у паэтычным тэксце; напісанне розных відаў навучальных дыктантаў і пераказаў; выкананне тэставых заданняў		